

POSTOPERATİF DENTAL AĞRININ ÖLÇÜMÜ : ANKSİYETE VE ANALJEZİKLERİN ETKİSİ

Gülnür E. YAVUZ* İnci Rana KARACA**

ÖZET

Bu çalışma, gömülü alt 20 yaş dişi operasyonlarında ağrının, ağrı sorgulama yöntemlerinin, dental anksiyetenin ağrıya olan etkisinin değerlendirilmesi ve iki analjezik ajanın etkinliklerinin karşılaştırılması amacıyla gerçekleştirildi. Bu amaçlar için DAS (Dental Anxiety Scale), MPQ (Mc Gill Pain Questionnaire) ve VAS (Visual Analog Scale) kullanıldı. Çalışma «ilaçsız», «apranax» ve «miyadren» grupları şeklinde rastgele ayrımlanan 36 hasta üzerinde yapıldı. Yapılan istatistiksel değerlendirmeler, kullanılan dozlarda apranax'ın miyadren'e üstün olduğu, operasyon süresi ve anksiyete düzeylerinin postoperatif ağrı derecelerine anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde bir sonuç ortaya çıkardı.

Anahtar kelimeler : Postoperatif dental ağrı, ağrının ölçümü, naproksen, diklofenak sodyum, dental anksiyete.

SUMMARY

THE MEASUREMENT OF POSTOPERATIVE DENTAL PAIN : THE EFFECTS OF ANXIETY AND ANALGESICS

A verbal and a visual scale to assess pain were administered to 36 patients who had impacted third molars. Using a dental anxiety scale, the anxiety levels of all patients were measured and

(*) G.Ü. Dişhek. Fak. Ağız, Diş, Çene Hast. ve Cerh. Anabilim Dalı, Dr. Dt.

(**) G.Ü. Dişhek. Fak. Ağız, Diş, Çene Hast. ve Cerh. Anabilim Dalı, Dt.

the correlation between anxiety and experienced pain intensity. Two anti-inflammatory agents (naproxen and diclofenac sodium) were used to control postoperative pain, and their effects were compared by using McGill Pain Questionnaire (MPQ) and Visual Analogue Scale (VAS). No significant correlations were found between anxiety, pain intensity and operation time. The comparison of two analgesics showed that 550 mg of naproxen was more effective than 50 mg. of diclofenac sodium.

Key words : Postoperative dental pain, pain measurement, naproxen, diclofenac sodium, dental anxiety.

GİRİŞ

Ağrı, kuvvetli bir doku harabiyetine bağlı olan veya olmayan, sensoryal ve emosyonel bir duygu olarak tanımlanır. Birçok insanda herhangi bir doku harabiyeti veya benzer bir fizyopatolojik nedene bağlı olmaksızın gelişebilir. Eğer hasta bir duyguyu ağrı olarak tanımlıyorsa hekim de ağrı olarak kabul etmelidir (7).

Bu noktada ağrının niceliksel olarak ölçülebilmesinin önemi ortaya çıkar. Ağrının ölçülmesi :

- a) Teşhis koyabilmede ve böylece uygun tedaviyi seçmede diagnostik bir önem taşır.
- b) Tedavinin etkinliğinin değerlendirilmesi ve böylece hastanın ön yargıyla dolu değerlendirmelerinden kaçınmayı mümkün kılar.
- c) Ve nihayet bu sahadaki terapötik ve bilimsel ilerleme için önem taşır (13).

Ağrının ölçülebilmesi için çok çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bunlar 4 ana başlık altında toplanabilir :

- 1) Hayvan Laboratuar Araştırmaları,
- 2) İnsan Sübjeli Laboratuar Araştırmaları,
- 3) İnsan Fizyolojik Cevaplarının İncelenmesi,
- 4) Klinik Ağrı Değerlendirmeleri (2).

McGill Pain Questionnaire (MPQ veya McGill Ağrı Sorgulaması) ve Visuel Analogue Scale (VAS veya Görsel Eşleştirme Skalası), Klinik Ağrı Değerlendirmeleri grubunun bir alt bölümü olan 'Bireysel Rapor Metodları'na dahil olan 2 yöntemdir (2).

MPQ, ağrının istatistiksel olarak işlem görebilmesini mümkün kılacak şekilde kalite ve kantitesini ölçer (2,12,13,16,20).

Çoğu hastalar ağrılarını tammlamak için kelimeler kullanırlar. MPQ, ağrıyı ölçmede ve tanımlamada kullanılan kelimelerin büyük bir çoğunluğunu gruplandırır. Bu kelimeler kendi aralarında 4 ana gruba ayrılır. Bu 4 grup da toplam 20 alt grubu içerir. Herbir gruptaki ağrı tanımlamaları şiddetlerine göre derecelenmiştir (EK : 2) (2,13,16).

VAS ise, ağrı da dahil çeşitli sübjektif cevapların ölçülmesi işleminde yaygın olarak kullanılmaktadır (16,20). Ağrının şiddeti, 100 mm. uzunluğunda, sağ ve sol uçları sırasıyla «ağrısız» ve düşünülecek en şiddetli ağrı» şeklinde işaretlenmiş, yatay bir çizgi üzerinde belirtilir (EK : 3) (1,15).

Ağrılı durum ya da ağrı sendromu iki bileşenden oluşur:

1) Ağrının duyulması (algılanması)

2) Ağrıya karşı reaksiyon : Bu endişe, anksiyete, korku, panik ve otonomik sistemle ilgili çeşitli belirtilerden ibarettir (9).

Anksiyete, ağrıya toleransı azaltır (21). Anksiyete olması yakın bazı olaylara karşı bir alarm reaksiyonu ve savunma mekanizması olarak iş gören tatsız bir sübjektif durumdur (18). Son yıllarda dental uygulamalar açısından anksiyete ve ağrı ilişkisini inceleyen birçok çalışmalar yapılmıştır (4,11). Çeşitli çalışmalarda kullanılmak üzere bireyin dental anksiyetesini ölçmek üzere özel bir skala geliştirilmiştir (EK : 1) (4).

Ağrı tedavisinde cerrahi ve psikolojik girişimlerden akapunktura ve hipnoza, çeşitli fizik tedavi yöntemlerinden farmakolojik ajanların kullanımına kadar çok çeşitli yöntem ve maddeler vardır (7). Bunların içerisinde en yaygın kullanım alanını nonsteroidal antiinflamatuvar ajanlar oluşturur (7,9). Bu ajanlar postoperatif dental ağrının giderilmesinde üstün bir alternatif sağlarlar (3,5).

Bu çalışmamızda gözettiğimiz amaçlar:

1) Ağrının sorgulamasında yaygın olarak kullanılan MPQ'nun Türkçe'ye çevrilmesi durumundaki uygulanabilirliğini ve güvenilirliğini,

2) VAS ile MPQ arasındaki korelasyonu ve

3) Anksiyetle postoperatif dental ağrı arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

Ayrıca,

4) 2 nonsteroidal antiinflamatuar ajanın (Apranax, Miyadren) postoperatif dental ağrıda birbirlerine ve kontrol grubuna göre etkinliklerinin karşılaştırılması amacı güdülmektedir.

MATERYAL VE METOD

Çalışmamız G.Ü. Dişhek. Fak. Ağız, Diş, Çene Hast. ve Cerrahi-si Anabilim Dalı'na alt gömülü 20 yaş dişlerinin çıkarılması için başvuran, yaşları 18 ila 30 arasında değişen (ort: 22), 16'sı kadın, 20'si erkek olmak üzere toplam 36 hastada gerçekleştirildi. Bütün hastalara operasyondan önce Corah(4)'in geliştirdiği DAS verilerle doldurmaları istendi. Hastalar rastgele, «İlaçsız», «Apranax»* ve «Miyadren»** grupları şeklinde üçe ayrıldı. Apranax 550 mg.'lık tek doz halinde, miyadren ise 50 mg.'lık yine tek doz şeklinde uygulandı. Analjezik ajanlar rastgele, çift-kör düzeninde, operasyondan hemen önce, hastaya verildi. Bütün operasyonlar lokal anestezi altında aynı hekim tarafından gerçekleştirildi. İnsizyonun yapıldığı andan başlayıp son suturen atılmasına kadar geçen operasyon süresi kaydedildi. Gömülü alt III. molarlar, standart teknik kullanılarak ve serum fizyolojik perfüzyonu altında çıkartıldı. Operasyondan yaklaşık 3 saat sonra, anestezinin etkisi tamamiyle geçince hastalara MPQ ve VAS'ı içeren formlar verildi ve doldurmaları istendi.

MPQ 4 ana gruba (Sensory : Duyusal, Affective: Tesir edici, Evaluative : Değerlendirici, Miscellaneous : Çok yönlü) ve 20 alt gruba ayrılan 76 kelimedenden (veya ağrı tanımlamasından) ibarettir (16).

(*) Apranax (Abdi İbrahim).

(**) Miyadren (FAKO).

Her bir alt sınıf içinde kelimeler, skorlayabilme amacıyla, hafifden Şiddetliye doğru olan bir düzen içinde sıralanmıŐtır. Herbir alt sınıftaki kelime sayısı ise 2 ila 6 arasında deęiŐir. Hastalar her bir sınıftan bir kelime seçmek zorunda değildirler, ancak seeceklerse yalnızca tek bir tanesini seçebilirler.

MPQ'dan çıkartılan parametreler bu çalışma için Őunlardır:

- a) PPI (Present Pain intensity) : Şimdiki Ağrının Şiddeti: 1'den 5'e kadar olan bir skala üzerinde bir sayı/kelime (veya tanım) kombinasyonu kullanarak ağrının Şiddetini değerlendirir (EK : 2).
- b) NWC (Number of Words Chosen) : Seçilen Kelime Sayısı.
- c) PRI (T) (Pain Rating Index - Total) : Ağrı Dereceleme İndeksi : Seçilen kelimelerin sıra değerlerinin toplamıdır. PRI'nın 4 alt skoru da 4 ana sınıfın her biri için seçilen kelimelerin sıra değerlerinin toplamı Şeklinde, yani duysal, tesir edici, değerlendirici ve çok yönlü grupların PRI değerleri olarak hesaplanabilir (12,16,20).

Bizim değerlerimiz de bu kriterlere göre hesaplandı.

Hastalara VAS üzerinde de kendi ağrısına uygun yerde vertikal bir iŐaret koymaları söylendi. Sonradan iŐaretin konumu skalanın sol ucundan mm. olarak ölçüldü.

DAS'nın hesaplanması ise hastanın iŐaretledięi (a)'dan (e)'ye kadar olan her bir Őık için 1'den 5'e kadar verilen sayıların toplamı Şeklinde yapıldı (4).

Parametrelerimiz operasyon süresi, anksiyete derecesi, NWC, PRI (T), PPI ve VAS olmak üzere sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirildi. İstatistiksel analizlerde parametreler arasındaki korelasyon araŐtırıldı ve üç deney grubunun değerleri arasındaki anlamlılık 'Student T Testi' ile saptandı.

BULGULAR

Bütün parametreler arasındaki iliŐkilerin anlamlılıkları, «İlaçsız», «Apranax» ve «Miyadren» grupları için ayrı ayrı analiz edildi (Tablo I, II, III).

TABLO I: «İlaçsız» grupta parametreler arasındaki korelasyonların anlamlılıklarının gösterilmesi.

n : 13	Ope. Süresi	Anxiete	NWC	PRI(T)	PPI	VAS
Ortalama Süresi	—	—	—	—	—	—
Anxiete	p>0.05	—	—	—	—	—
NWC	p>0.05	p>0.05	—	—	—	—
PRI (T)	p>0.05	p>0.05	p<0.001	—	—	—
PPI	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p<0.01	—	—
VAS	p>0.05	p<0.05	p>0.05	p<0.01	p<0.001	—

TABLO II: «Apranax» grubunda parametreler arasındaki korelasyonların anlamlılıklarının gösterilmesi.

n : 12	Ope. Süresi	Anxiete	NWC	PRI(T)	PPI	VAS
Ortalama Süresi	—	—	—	—	—	—
Anxiete	p>0.05	—	—	—	—	—
NWC	p>0.05	p>0.05	—	—	—	—
PRI (T)	p>0.05	p>0.05	p<0.001	—	—	—
PPI	p>0.05	p>0.05	p<0.01	p<0.01	—	—
VAS	p>0.05	p<0.05	p<0.05	p<0.05	p<0.001	—

TABLO III: «Miyadren» grubunda parametreler arasındaki korelasyonların anlamlılıklarının gösterilmesi.

n : 11	Ope. Süresi	Anxiete	NWC	PRI(T)	PPI	VAS
Ortalama Süresi	—	—	—	—	—	—
Anxiete	p>0.05	—	—	—	—	—
NWC	p>0.05	p>0.05	—	—	—	—
PRI (T)	p>0.05	p>0.05	p<0.01	—	—	—
PPI	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	—	—
VAS	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p<0.05	—

İlaçsız grubun miyadren'le; ve apranax grubunun miyadren'le, tüm parametrelerinin ortalama değerleri bakımından Student t testi ile yapılan karşılaştırması bir anlamlılık göstermedi (p> 0.05 tüm parametreler için).

İlaçsız grubun apranax grubuyla karşılaştırılması NWC ve PRI (T) değerleri bakımından p<0.05 düzeyinde bir anlamlılık göstermiştir. İlaçsız grubun NWC ve PRI (T) ortalama değerleri p<0.05 düzeyinde apranax değerlerinden yüksekti. Yine anlamlılık göstermemekle beraber ilaçsız grup değerleri, miyadren grubu ortalama değerlerinden yüksekti (Tablo IV).

Tablo IV: Bütün parametreler bakımından üç deney grubunun ortalama değerleri ve standart sapmaları.

	İLAÇSIZ		APRANAX		MİYADREN	
	Orta-lama	St. Sap.	Orta-lama	St. Sap.	Orta-lama	St. Sap.
NWC	13.77	5.43	8.33	5.12	10.55	3.80
PRI (T)	31.92	15.61	18.83	15.41	22.82	9.94
PPI	2.69	1.18	2.42	1.24	2.18	1.17
VAS	4.92	2.32	3.58	2.53	4.16	3.06
Operasyon Süresi	30.38	17.37	26.25	9.08	30.45	10.36
Anxiete	9.00	3.00	9.50	3.29	9.27	2.33

TARTIŞMA

Çeşitli analjezik test modelleri arasında, postoperatif dental ağrı modelinden elde edilen veriler düzenli bir hassaslık gösterir, ve diğer postoperatif akut ağrı durumlarına göre çok daha kolaylıkla bir sonuca götürür (3, 15). Bu modelde çalışılan popülasyon homojendir. Genelde sağlıklı ve ender olarak ilaç kullanan bireylerden oluşur. Prosedür vücudun tek bir bölgesiyle sınırlıdır ve yaklaşık 30 dk. da biter. Son olarak duyulan ağrı önceden tahmin edilebilir ve sürekli bir tarzda; ve operasyondan sonra 1 ila 3 saat içinde başlayan ortadan şiddetliye kadar olan bir düzeydedir (3).

Bu faktörler periodontal, komplike çekim ve gömüklülük cerrahisi şeklinde ayırımı yapılan 3 tip dental ağrı modeli içinde (3) sonuncusunu seçmemizin nedenidir.

Nonsteroidal antiinflamatuvarların postoperatif dental ağrının kontrolündeki rolü ile ilgili bilgiler çok fazladır (1,5,6,7,15,17,19).

Bunlardan diklofenak sodyum fenilasetik asit türevlerinden, naproxen ise fenilpropionik asit türevlerinden biridir. Her ikisi de analjezik, antiinflamatuvar ve antipiretik etkilidir (7,9,14).

Araştırmamızda apranax (naproksen) verilen grupla miyadren (diklofenak sodyum) verilen grup arasında ve apranax grubu ile ilaçsız grup arasında ağrı parametrelerinin (NWC, PRI (T), PPI, VAS) ortalama değerleri bakımından yapılan karşılaştırmada, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla beraber, apranax grubu değerleri daha düşük bulundu. Anlamlı değerler yalnızca apranaxla ilaçsız grubun arasında NWC ve PRI (T) ortalamaları bakımından elde edildi ($p < 0.05$) (Tablo IV).

Naproksen fenilpropionik asit türevleri içinde en uzun etkili olanıdır. Bu yüzden günde sabah akşam 2 kez alınır. Günlük nerilen 500 ila 750 mg.'lık dozlarda yan etkisi azdır (7,9). Diklofenak sodyum ise günde 3 defa 25,50,100 ve 150 mg. dozlarında çeşitli endikasyonlarla kullanılır (6, 9,14).

Kantor (8) makalesinde 50 mg. dozundaki diklofenak sodyumun dental pulpa ağrısındaki analjezik etkinliğinin, 120 dk. sonuna da plaseboya yakın olduğunu gösteren CIBA - GEIGY raporundan bahsetmektedir. Diklofenak sodyumun plazma yarı ömrünün nisbeten kısa olması (8,9), bulgularımızda ilaçsız grupla miyadren grubu değerlerinin birbirine yakın bulunmasının sebebi olsa gerektir.

Hiç bir deney grubunda operasyon süresi ile diğer parametrelerin karşılaştırılması, aralarında istatistiksel bir anlamlılığın olmadığını ortaya koymuştur. Oysa operasyon sresinin postoperatif ağrının yoğunluğunda etkisi olması beklenir. Bu çelişkinin sebebi, büyük olasılıkla gruplar içindeki denek sayısının istatistiksel değerlendirme için yetersiz gelmesidir.

Anksiyetenin diğer parametrelerle karşılaştırılmasında ise yalnızca VAS'la korelasyon gösterdiğini bulduk ($p < 0.05$). Bu ilişki de ilaçsız ve apranax grupları için geçerli idi.

Her üç grupta da anksiyete düzeyleri birbirlerine büyük yakınlık göstermekteydi (Tablo IV). Bu değerler Corah (4)'in çeşitli yıllarda ve populusyonlarda bulduğu dental anksiyete ortalamalarına çok yakındır. D AS'da en düşük anksiyete değeri 4, en yüksek 20 ola-

bilir. 4 - 6 arası değerler düşük anksiyeteli; 10'dan yukarı olan değerler ise yüksek anksiyeteli bireyleri ifade eder (10). Buna göre araştırmamıza dahil olan bireyler normal düzeyde bir anksiyeteye sahiptirler. Bu yüzden ağrı ile ilgili parametrelerle karşılaştırılmalarında çok belirgin bir ilişki ortaya koymamaları mantıklıdır.

Bütün gruplarda NWC ile PRI (T) arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur (Tablo I, II, III). Yani seçilen kelime sayısı ile ağrının şiddetini dereceleme indexi arasındaki korelasyon anlamlıdır.

Parametreler arasındaki anlamlılık en fazla apranax grubu içinde bulunmuştur. Bu grupta VAS ile PRI (T), PPI ve NWC arasındaki ilişki çeşitli düzeylerde anlamlılık gösteriyordu (Tablo II).

Walsh (20)'ın 45 hasta üzerinde VAS ile MPQ'yu karşılaştırdığı araştırmasının sonuçları da VAS ile NWC, PRI (T), ve PPI arasında anlamlı bir korelasyon olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla hasta sayısının artması VAS ve MPO'nun güvenilirliğini ve aralarındaki korelasyonun anlamlılığını artırmaktadır.

VAS birçok çalışma tipine kolayca uyabilmesi, süratle ve minimum açıklamalarla uygulanabilmesine rağmen, ağrıyı tek boyutlu, yalnızca şiddeti bakımından değerlendirebilmesi bir dezavantajdır (2). Ayrıca bazı hastaların bu metodu kullanarak ağrıyı nasıl ifade edeceklerini anlayamadıkları ileri sürülmüştür. Bunun sebebi soyut düşünme güçlükleri olabilir. Bu nedenle yaşlılarda, ciddi hastalığı olanlarda veya organik beyin hasarı olanlarda kullanımı mümkün olmayabilir (16).

MPQ ise ağrının kalitatif (niteliksel) ve kantitatif (niceliksel) yönlerini değerlendirmede güçlü bir yoldur. Yapısı sağlamdır ve geniş uygulanabilirliğe sahiptir. Ancak bir dezavantajı hastaların kelimelerin çokluğu karşısında zorlanmaları, dolayısıyla yönergeye uymamaları ya da iyi niyetli olsalar bile kendi, kelime hazinelerinin zenginliği ile sınırlı olmalarıdır. Bu yüzden kültür ve eğitim farkı olan bireylerde uygulanmaları problem doğurur (2).

Aynı sorun MPQ'nun türkçeye adaptasyonunda da ortaya çıkmıştır. Türkçe kelimelerin ingilizceye göre azlığı bizi çevirisinde zorluk çektığımız kelimeleri tanımlamalar şekline getirmeye zorladı.

Böylece bir ön çalışma niteliği taşıyan araştırmanın bulguları bizi, son derece sübjektif bir olgu olmasına rağmen ağrının çeşitli skalalar ve sorgulamalarla değerlendirilmesinin mümkün ve gömülülük operasyonlarının da bu değerlendirmede uygun olduğu sonucuna götürdü. MPQ'nun türkçeye adaptasyonu güçlük göstermesine rağmen tam karşıtı bulunamayan kelimelerin tanımlamalar şekline dönüştürülmesinin de amaca hizmet ettiği kanısındayız.

EK 1

DENTAL ANXIETY SCALE (DAS) : Dental Kaygı Skalası

- 1) Yarın diş hekimine gitmek zorunda olsaydınız ne hisserdediniz?**
 - a) Oldukça zevkli (eğlenceli) bir deneyim olacağını umardım.
 - b) Hiç umurumda olmazdı.
 - c) Biraz huzursuz olurdu.
 - d) Nahoş ve ağırlı olacağından korkardım.
 - e) Diş hekiminin yapabileceklerinden dehşete düşerdim.
- 2) Diş hekiminin muayenehanesinde, koltukta sıranızı beklerken ne hissedersiniz?**
 - a) Rahat
 - b) Biraz huzursuz
 - c) Gergin
 - d) Endişeli (Sıkıntılı)
 - e) Çok endişeli. Öyleki bazen ter dökerim veya bedenem hasta hissedirim.
- 3) Hekim dişleriniz üzerinde çalışmak üzere delgi aletini hazırlarken diş hekiminin koltuğunda beklediğiniz sırada ne hissedersiniz?**
 - a) Rahat
 - b) Biraz huzursuz
 - c) Gergin
 - d) Endişeli (Sıkıntılı)
 - e) Çok endişeli. Öyleki bazen ter dökerim veya bedenem hasta hissedirim.
- 4) Dişlerinizi temizletmek üzere diş hekiminin koltuğundasınız ve hekim dişlerinizi kazıyarak temizlemek için kullanacağı aletleri hazırlarken ne hissedersiniz?**

(a'dan e'ye kadar olmak üzere 2 ve 3 numarayla aynı seçenekler.)

EK 2

**McGILL PAİN QUESTIONNAIRE (MPQ): McGill Ağrı Sorgulaması
A) SENSORY (DUYUSAL) KATEGORİ**

— 1 —

- 1 — Seğirti
- 2 — Kıpırtı
- 3 — Tıp tıp atar tarzda bir zonklama
- 4 — Kalp atar gibi bir zonklama
- 5 — Kt kt atar gibi bir zonklama
- 6 — Gm gm vurur gibi bir zonklama

— 1 —

- 1 — Flickering
- 2 — Quivering
- 3 — Pulsing
- 4 — Throbbing
- 5 — Beating
- 6 — Pounding

— 2 —

- 1 — Aniden artar tarzda
- 2 — Birden çakar tarzda
- 3 — Yıldırım gibi gelir tarzda

—2—

- 1 — Jumping
- 2 — Flasing
- 3 — Shooting

— 3 —

- 1 — İğne, diken batar gibi
- 2 — Delinir gibi
- 3 — Matkapla oyulur gibi
- 4 — Bıçak batar gibi
- 5 — Deşilir gibi

— 3 —

- 1 — Pricking
- 2 — Boring
- 3 — Drilling
- 4 — Stabbing
- 5 — Lancinating

— 4 —

- 1 — Keskin bir duyuş
- 2 — Kesilir gibi bir duyuş
- 3 — Yırtılır gibi bir duyuş

— 4 —

- 1 — Sharp
- 2 — Cutting
- 3 — Lacerating

— 5 —

- 1 — Çimdiklenir gibi
- 2 — Bastırılır gibi
- 3 — Kemirilir gibi
- 4 — Sıkışmış gibi
- 5 — Ezilir gibi

- 1 — Pinching
- 2 — Pressing
- 3 — Gnawing
- 4 — Cramping
- 5 — Crushing

AGRI ÖLÇÜMÜ : ANKSİYETE VE ANALJEZİKLERİN ROLU

— 6 —

- 1 — Ani ve kısa süreli bir çekilme gibi
- 2 — Kuvvetli bir çekilme tarzında
- 3 — Şiddetle burkularak çekilme

— 6 —

- 1 — Tugging
- 2 — Pulling
- 3 — Wrenching

— 7 -

- 1 — Isınma tarzında
- 2 — Yanma tarzında
- 3 — Haşlanma tarzında
- 4 — Dağlanma tarzında

— 7 —

- 1 — Hot
- 2 — Burning
- 3 — Scalding
- 4 — Searing

— 8 —

- 1 — Soğuktan sızlar gibi
- 2 — Kaşıntı tarzında
- 3 — Şiddetli sızı
- 4 — Batıcı keskin bir acıma
(Arı sokması gibi)

— 8 —

- 1 — Tingling
- 2 — Itchy
- 3 — Smarting
- 4 — Stinging

— 9 —

- 1 — Hafif kunt baygın bir ağrı
- 2 — Bastırınca ağrıyan tarzda bir ağrı
- 3 — Yara bere acısı gibi bir ağrı
- 4 — Devamlı, kunt, kemirgen bir ağrı
- 5 — Şiddetli, aşırı bir ağrı

— 9 —

- 1 — Dull
- 2 — Sore
- 3 — Hurting
- 4 — Aching
- 5 — Heavy

— 10 —

- 1 — Hassas
- 2 — Gergin
- 3 — Törpülenir gibi
- 4 — Yarılır, çatlar gibi

— 10 —

- 1 — Tender
- 2 — Taut
- 3 — Rasping
- 4 — Splitting

B) AFFECTIVE (TESİR EDİCİ) KATEGORİ

— 11 —

- 1 — Yorucu
- 2 — Bitap düşürücü, tüketici

— 11 —

- 1 — Tiring
- 2 — Exhausting

–12 –

- 1 – Bezdiren bir tarzda
- 2 – Boğucu

– 12 –

- 1 – Sickening
- 2 – Suffocating

– 13 –

- 1 – Kaygı verici
- 2 – Korkutucu
- 3 – Panik yaratır tarzda

– 13 –

- 1 – Fearful
- 2 – Frightful
- 3 – Terrifying

– 14 –

- 1 – Hırpalayıcı
- 2 – Halsiz bırakan yıpratıcı tarzda
- 3 – Çekilmez bir şekilde

– 14 –

- 1 – Punishing
- 2 – Gruelling
- 3 – Cruel

– 15 –

- 1 – Çaresiz bırakan tarzda
- 2 – Çıldırır gibi

– 15 –

- 1 – Wretched
- 2 – Blinding

C) EVALUATIVE (DEĞERLENDİRİCİ) KATEGORİ

– 16 –

- 1 – Sınırlandırıcı
- 2 – Sıkıcı
- 3 – Berbat, perişan eden
- 4 – Şiddetli
- 5 – Katlanılmaz, dayanılmaz

– 16 –

- 1 – Annoying
- 2 – Troublesome
- 3 – Miserable
- 4 – Intense
- 5 – Unbearable

D) MISCELLANEOUS (ÇOK YÖNLÜ) KATEGORİ

– 17 –

- 1 – Yayılır tarzda
- 2 – Bir noktadan başlayıp etrafa ışın şeklinde yayılan tarzda
- 3 – tçe işleyen
- 4 – Delip geçen

– 17 –

- 1 – Spreading
- 2 – Radiating
- 3 – Penetrating
- 4 – Piercing

AĞRI ÖLÇÜMÜ : ANKSİYETE VE ANALJEZİKLERİN ROLÜ

— 18—

- 1 — Gerginlik veren
- 2 — Uyuşturan
- 3 — Çekilme hissi veren
- 4 — Ezilir, sıkışır gibi his veren
- 5 — Yırtılma, parçalanma hissi veren

—18 —

- 1 — Tight
- 2 — Numb
- 3 — Drawing
- 4 — Squeezing
- 5 — Tearing

— 19—

- 1 — Serin
- 2 — Soğuk
- 3 — Dondurucu

—19 —

- 1 — Cool
- 2 — Cold
- 3 — Freezing

— 20—

- 1 — Tedirginlik veren
- 2 — Bulantı yapan
- 3 — Kıvrandıran
- 4 — Korkunç
- 5 — Eziyet veren

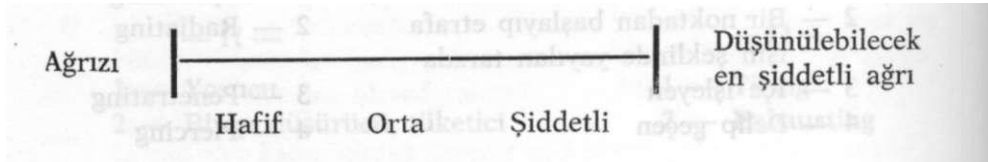
—20 —

- 1 — Nagging
- 2 — Nauseating
- 3 — Agonizing
- 4 — Dreadful
- 5 — Torturing

PRESENT PAIN INTENSITY (PPI) : ŞİMDİKİ AĞRININ ŞİDDETİ

- 1 — Hafif
- 2 — Huzursuz edici
- 3 — Sıkıntı verici
- 4 — Müthiş
- 5 — İşkence çektirir tarzda

VISUAL ANALOGUE SCALE (VAS) : GÖRSEL EŞLEŞTİRME SKALASI

KAYNAKLAR

- 1 — Boerlin, V., Maeglin, B., Hagler, W., Nuesh, E. : Analgesic Activity of Propyphenazone in Patients with Pain Following Oral Surgery. Eur. J. Clin. Pharmacol 31 : 127-131, 1985.
- 2 — Chapman. C.R., Casey, K.L., Dubner, R., Foley, K.M., Cracely, R.H. and Reading, A.E. : Pain Measurement : An Overview. Pain., 22 : 1-31, 1985.
- 3 — Cooper Stephen, A. : Mardrossian George, Comparison of Flurbiprofen and Aspirin in the Relief of Postsurgical Pain Using the Dental Pain Model. The American Journal of Medicine, 80 (Suppl 3A) : 36-49, 1986.
- 4 — Corah Norman, L., Gale Elliot, N., Illig Stephen, J : Assesment of a Dental Anxiety Scale. JADA., 97 : 816-819, 1978.
- 5 — Crossley Harold, L., Bergman Steward, A., Wynn Richard, L. : Non-steroidal Anti-inflammatory Agents in Relieving Dental Pain, A review, JADA., 106 : 61-64, 1983.
- 6 — Dionne, R.A. : Suppression of dental pain by the preoperative administration of flurbiprofen. The American Journal of Medicine 80 (Suppl 3A) : 41-49, 1986.
- 7 — Erdine, S. : Ağrı Sendromları ve Tedavileri. Nobel Tıp Kitapevi, S. 3, 113, İstanbul, 1987.
- 8—Kantor, T.G. : Use of Diclofenac in Analgesia. The American Journal of Medicine, 80 (Suppl 1B) : 64-65, 1986.
- 9 — Kayaalp, S.O. : Rasyonel Tedavi Yönünden Tıbbi Farmakoloji. Cilt 2, III. Baskı, Ankara, Ulucan Matbaası, S. 1712. 1737, 1985.
- 10 — Kent, G. : Anxiety, Pain and type of Dental Procedure. Behav. Res. Ther., 22 : 465-469, 1984.
- 11 — Kent, G. : Effect of pre-appointment inquiries on dental patients' post-appointment ratings of pain. British Journal of Medical Psychology, 59 : 97-99, 1986.
- 12 — Lapeer, G.L., Hemsted, J.J., Biedermann, H.J. : Pain Measurement Its application in Craniomandibular Therapy J. Canad. Dent. Assn., 3, 211-213, 1987.
- 13 — Reading, A.E. : Pain Measurement and Experience. Journal of Psychosomatic Research, 27 : 415-420, 1983.
- 14 — Scholer, D.W., Ku, E.C., Boettcher, I., Schweizer, A. : Pharmacology of Diclofenac Sodium. The American Journal of Medicine, 80 (Suppl 4B) : 34-38, 1986.

AGRI ÖLÇÜMÜ : ANKSIYETE VE ANALJEZİKLERİN ROLU

- 15 — Seymour, R.A. : The Use of Pain Scales İn Assesing the Efficacy of Analgesics in Post-operative Dental Pain. Eur. J. Clin. Pharmacol., 23 : 441-449, 1982.
- 16 — Seymour, R.A., Charlton, J.E., Phillips, M.E. . An Evaluat'.on of Dental Pain Using Visual Analogue Scales and the McGill Pain Questionnaire. J. Oral Maxillofac. Surg., 41 : 643-348, 1983.
- 17 — Seymour, R.A., Williams, F.M., Luyk, N.M., Böyle, M.A., Whitfield, P.M., N'cholson, E., Ward, B.P. and Rawlins, M.D. : Compprative Efficacy of Soluble Aspirin Tablets in Postoperative Dental Pain. Eur. J. Clin. Pharmacol, 30 : 495-498. 1986.
- 18 — Socol, D.J., Socol S., Socol C.K. : A review of nonintrusive therapies used to deal with anxiety and pain in the dental office. JADA., 110 : 217-221, 1985.
- 19 — Sunshine, A., Marrero. I., and et. al. : Comperative Study of Flurbiprofen, Zomepirac Sodium, Acetaminophen for the Relief of Post-surgical Dental Pain. The American Journal of Medicine, 80 (Suppi 3A) : 50-54. 1986.
- 20 — Walsh, T.D., Leber. E. : Measurement of Chronic Pain : Visual Analogue Scales *and* McG'ill Pain Questionnaire Compared. Advances in Pain Research and Therapy. Vol. 5, edlted by Bof'ca, J.J. et al.. Raven Press, New York. pp. 897-899, 1983
- 21 — Woolgrovc. J. : Pain perception and patient management. British Dental Journal, 154 : 243, 1983.